

Kans gemist! Maar het is nog niet te laat...

Er komt een wijziging van de Gemeentewet aan, waarin deze wordt aangepast aan de realiteit van de dualisering. Helaas wordt misschien wel het belangrijkste onderwerp vergeten: de nieuwe vergadermodellen.

De brief van 11 december 2008 van Staatssecretaris Bijleveld over de Staat van de dualisering (zie ook op de weblog van de VvG) geeft reden tot nadenken. Aan de ene kant staan er goede dingen in. Anderzijds wordt een belangrijk thema volkomen vergeten.

Het gaat goed met het dualisme, aldus de brief. Er zijn positieve berichten over de griffier en de griffie. Fractieondersteuning, informatieverstrekking en training en opleiding van raadsleden verdienen aandacht. Het Presidium krijgt een wettelijke grondslag. Enkele merkwaardige verschillen tussen de Rekenkamer en de Rekenkamerfunctie worden rechtgetrokken. De positie van de burgemeester, onder andere bij de verkiezingen, wordt sterker. En het Burgerjaarverslag wordt geschrapt. Dat is toch ook positief.

Vergadermodellen

Wat ik echter niet kan begrijpen is hoe het in 's hemelsnaam mogelijk is dat nauwelijks aandacht wordt besteed aan de nieuwe vergadermodellen. Slechts in de marge wordt erover gesproken.

Maar goed, ze worden in elk geval genoemd. Eén van de beleidsconclusies is dat het aanbeveling verdient om te onderzoeken of nieuwe vergadermodellen kunnen bijdragen aan de vermindering van de werkdruk van raadsleden. Kennelijk is het ministerie dus iets minder anti dan anderhalf jaar geleden, toen er brieven op poten werden gestuurd waar de aversie tegen niet-Artikel 82 commissies vanaf droop. Ik roep in herinnering het BiZaK-standpunt over de Fora in Purmerend, mei 2007. Het feit dat in deze brief van de staatssecretaris nieuwe vergadermodellen geaccepteerd worden is bemoedigend. Maar er staat niets in over de modellen zelf, over een eventuele wettelijke grondslag ervan, over de inzet van fractievolgers daarin, over een mogelijke financiële vergoeding voor fractievolgers en over de onschendbaarheid van deelnemers in politieke markten en alle varianten die daarop bestaan. Op dit laatste kom ik nog terug.

Omissie

Ik vind dit een omissie. Het lijkt wel alsof de alledaagse werkelijkheid in de gemeenten niet wil doordringen tot de hoge Haagse burelen van Binnenlandse Zaken. En dat terwijl toch zowel de minister als de staatssecretaris uit de gemeentelijke wereld afkomstig zijn.

Sinds 2002 is een groot aantal gemeenten overgegaan op een alternatief voor de raadscommissies ex artikel 82 Gemeentewet. In honderden gemeenteraden is goed nagedacht over een werkvorm die past bij hun plaatselijke cultuur en situatie. Een vorm waarin het dualisme op een goede manier tot zijn recht komt. Zo is er in den lande een waaier van werkvormen ontstaan, waarvan het gemeenschappelijke kenmerk is dat er voor de voorbereiding van raadsbesluiten en het overleg met het college plaatselijk maatwerk wordt geleverd. Ik vind dit persoonlijk één van de meest in het oog springende bewijzen dat het dualisme in gemeenten serieus is genomen. Maar de wetgeving loopt achter, zoals ik in juli 2007 in deze column al constateerde. Het is dan ook een slechte zaak dat het ministerie kennelijk niet van plan is om dit verschijnsel in de wijziging van de Gemeentewet mee te nemen.

Wat er geregeld zou moeten worden

Het zou te ver voeren en van een zekere megalomanie getuigen om op deze plek een concept wettekst te presenteren. Maar een paar suggesties wil ik wel doen.

- Schaf artikel 82 Gemeentewet in zijn huidige vorm af;
- Geef in plaats daarvan de raad de bevoegdheid om 'de voorbereiding van raadsbesluiten en overleg met het college' bij verordening te regelen;
- Laat de vorm waarin dat gebeurt aan de raad over; dit kunnen vaste commissies of andere werkvormen zijn, maar de werkwijzen moeten wel vastliggen;
- Geef de nodige imperatieve randvoorwaarden. Zoals: collegeleden kunnen geen lid zijn, voorzitter moet raadslid of raadsopvolger zijn, verplichte regeling van inzage van stukken en geheimhouding, verplichte openbaarheid tenzij..., openbare bekendmaking van de vergaderingen en de agenda's, verplicht Reglement van Orde etc.
- Geef de raad de bevoegdheid om fractievolgers in deze overleggen mee te laten draaien en hun daarvoor een vaste financiële vergoeding te geven, gerelateerd aan de raadsvergoeding (bijvoorbeeld een percentage daarvan).

Onschendbaarheid

- Regel de onschendbaarheid van deelnemers aan de beraadslagingen in de Gemeentewet.

Voor alle alternatieve vergadermodellen geldt momenteel dat artikel 22 van de Gemeentewet niet van toepassing is. Dat wil zeggen, dat politici, bestuurders en ondersteunende ambtenaren niet het recht van onschendbaarheid hebben. Oftewel: zij kunnen in rechte aangesproken worden op mondelinge uitlatingen die zij in de vergadering doen. Want het is juridisch niet mogelijk om, bijvoorbeeld in het Reglement van Orde, artikel 22 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing te verklaren.

Voor een aantal gemeenten is dit een reden om het bij de oude commissies te houden. Overigens voor heel veel gemeenten ook niet, waaruit blijkt dat dit artikel kennelijk hoofdzakelijk voor noodgevallen is opgenomen.

Het is van groot belang dat de Gemeentewet dit recht ook toekent aan deelnemers in nieuwe vergadermodellen.

In mijn column van juli 2007 zei ik dat onze Vereniging van Griffiers intensiever betrokken moet worden bij zulke aanpassingen van de Gemeentewet. Dat wil ik hierbij nog eens herhalen. De staatssecretaris mikt op realisatie van de wetgeving vóór de verkiezingen van maart 2010. Het is dus nog niet te laat om onze inbreng te leveren.

Krijn van der Heijden
raadsgriffier Zutphen